

**ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми**

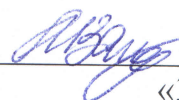
ПОГОДЖЕНО:

Заступник директора
Інституту педагогіки НАПН України
з науково-експериментальної роботи

 Т. М. Засекіна

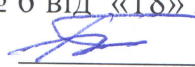
«31» серпня 2023 р.

Завідувач відділу
аспірантури та докторантури

 М. О. Загорулько
«31» серпня 2023 р.

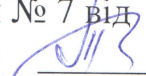
СХВАЛЕНО:

на засіданні відділів:
математичної та інформатичної
освіти

Протокол № 6 від «18» липня 2023 р.
 М. І. Бурда;

суспільствознавчої освіти
Протокол № 7 від «03» серпня 2023 р.
 Т. О. Ремех;

біологічної, хімічної та фізичної освіти
Протокол № 5 від «28» серпня 2023 р.
 В. В. Сіпій;

навчання географії та економіки
Протокол № 7 від «28» серпня 2023 р.
 Т. Г. Назаренко.

Освітньо-наукова програма розроблена проектною групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові членів проектної групи	Науковий ступінь та/або вчене звання	Найменування посади (для сумісників – місце основної роботи, найменування посади)
Керівник проектної групи (гарант освітньо-наукової програми) Назаренко Тетяна Геннадіївна	доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник	завідувач відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Члени проектної групи		
Топузов Олег Михайлович	доктор педагогічних наук, професор	директор Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Засекіна Тетяна Миколаївна	доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник	заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з науково-експериментальної роботи (м. Київ)
Головко Микола Васильович	доктор педагогічних наук, професор	заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з наукової роботи (м. Київ)
Алексеєнко Тетяна Федорівна	доктор педагогічних наук, професор	головний науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Арістова Наталія Олександрівна	доктор педагогічних наук, професор	завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Богданець-Білокаленко Наталія Іванівна	доктор педагогічних наук, професор	завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)

Бурда Михайло Іванович	доктор педагогічних наук, професор	завідувач відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Величко Людмила Петрівна	доктор педагогічних наук, професор	головний науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Горошкіна Олена Миколаївна	доктор педагогічних наук, професор	завідувач відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Жук Юрій Олексійович	доктор педагогічних наук, доцент	завідувач відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Логінова Аліна Олексіївна		здобувач вищої освіти третього (освітньо- наукового) рівня Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Малихін Олександр Володимирович	доктор педагогічних наук, професор	завідувач відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Онаць Олена Миколаївна	кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник	завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Полтавченко Денис Васильович		молодший науковий співробітник відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Пометун Олена Іванівна	доктор педагогічних наук, професор	головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту

		педагогіки НАПН України (м. Київ)
Рогоза Валентин Володимирович	кандидат педагогічних наук	завідувач відділу STEM-освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ), докторант Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Сіпій Володимир Володимирович	кандидат педагогічних наук	завідувач відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)
Яценко Таміла Олексіївна	доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник	головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)

Зміни, які було внесено до освітньо-наукової програми:

внесено зміни до складу проєктної групи (схвалено Вченою радою Інституту педагогіки НАПН Україні протокол № 8 від «03» серпня 2023 р.);

доопрацьовано Передмову Програми;

доповнено основні поняття програми з урахуванням сучасних тенденцій розвитку закладів загальної середньої освіти, особливостей організації освітнього процесу для здобувачів закладів загальної середньої освіти, освітніх викликів і освітніх втрат;

розширено перелік дисциплін за вибором здобувачів (з 8 до 10 кредитів) та збільшено загальний обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти (з 38 до 40 кредитів);

уточнено структурно-логічну схему реалізації освітнього складника освітньо-наукової програми (схвалено Вченою радою Інституту педагогіки НАПН Україні протокол № 9 від «31» серпня 2023 р.);

змінено гаранта (керівника проєктної групи) та уточнено склад проєктної групи (схвалено Вченою радою Інституту педагогіки НАПН Україні протокол № 4 від «29» лютого 2024 р.).

Рецензенти:

Годованюк Т. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, професор кафедри вищої математики та методики навчання математики;

Подопрігора Н. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничих наук та методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка;

Рудишин С. Д., доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

ЗМІСТ

Передмова.

1. Профіль освітньо-наукової програми.

1.1. Загальна інформація.

1.2. Мета освітньо-наукової програми.

1.3 Характеристика освітньо-наукової програми.

1.3.1. Предметна область (галузь знань, спеціальність).

1.3.2. Цілі навчання.

1.3.3. Методи, методики і технології.

1.3.4. Орієнтація освітньої програми.

1.3.5. Основний фокус освітньої програми та спеціалізації.

1.3.6. Особливості та відмінності.

1.4. Можливості працевлаштування випускників освітньо-наукової програми та продовження освіти.

1.5. Викладання та оцінювання.

1.5.1. Викладання та навчання.

1.5.2. Оцінювання.

1.6. Програмні компетентності.

1.6.1. Інтегральна компетентність (ІК).

1.6.2. Загальні компетентності (ЗК).

1.6.3. Фахові компетентності (ФК).

1.7. Програмні результати навчання (ПРН).

1.8. Ресурсне забезпечення реалізації програми.

1.8.1. Специфічні характеристики кадрового забезпечення.

1.8.2. Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення.

1.8.3. Специфічні характеристики інформаційно-методичного забезпечення.

1.9. Академічна мобільність.

2. Перелік компонентів освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність.

2.1. Розподіл змісту освітнього складника освітньо-наукової програми за групами компонентів та циклами підготовки.

2.2. Структурно-логічна схема реалізації освітнього складника освітньо-наукової програми.

2.3. Перелік компонентів освітньо-наукової програми.

3. Форма державної атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-науковою програмою.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми.

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПНР) відповідними компонентами освітньої програми.

6. Науковий складник освітньо-наукової програми.

7. Вимоги до внутрішнього забезпечення якості освіти.

8. Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-наукова програма.

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма «Середня освіта» розроблена на підставі Закону України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 р., зі змінами 2015-2022 рр.), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 р. (зі змінами, внесеними згідно із Постановою КМУ № 283 від 03.04.2019 р.), Національної рамки кваліфікацій (Постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011 р., зі змінами, внесеними згідно із Постановами КМУ № 509 від 12.06.2019 р. та № 519 від 25.06.2020 р.), інструктивно-методичних рекомендацій щодо розробки навчальних планів та освітніх програм освітнього ступеня доктора філософії, Положення про аспірантуру Інституту педагогіки НАПН України, інших нормативних актів, Концепції безпечної школи (07.04.2023 р.).

Стандарт вищої освіти відсутній. Розроблена освітньо-наукова програма є чинною до введення в дію Стандарту вищої освіти за відповідним рівнем.

Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти визначає цілі фундаментальної та спеціальної підготовки майбутніх докторів філософії у галузі 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями: історія, математика, географія, фізика, природничі науки), а також інтегровані, загальні та професійні компетентності здобувачів освіти як очікувані результати їхнього навчання, вимоги до рівня освіти за цією програмою, перелік навчальних дисциплін та логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, ресурсне забезпечення освітнього процесу.

Загальна характеристика програми представлена й конкретизована у Профіль освітньо-наукової програми (п. 1).

Для полегшення сприйняття зв'язків та взаємообумовленості визначених компетентностей, знань, умінь і навичок у Програмі представлено таблицю програмних результатів навчання (п. 1.7).

В основу розроблення Програми покладено цілісний, інтегративний, компетентнісний, аксіологічний, технологічний підходи, які дозволяють формувати цілісний науковий світогляд на середню освіту, ціннісні ставлення до всіх учасників освітнього процесу, інноваційне й креативне мислення, технологічну грамотність.

Розподіл змісту освітнього складника освітньо-наукової програми за групами компонентів структуровано у три цикли підготовки – загальну, професійну та практичну.

Зміст Програми структуровано із 40 кредитів ЄКТС для обов'язкового навчання, які упродовжуються впродовж 8 семестрів. З них: нормативні компоненти – 30 кредитів ЄКТС, вибіркові – 10 кредитів ЄКТС.

Дисципліни загальної підготовки («Філософія освіти і методологія освітніх досліджень», «Українська наукова мова», «Іноземна мова та академічне письмо», «Організаційна та проєктно-дослідна діяльність в освіті» «Технологія підготовки дисертаційної праці», «Інноваційний контекст викладання та навчання в сучасних закладах освіти») передбачають набуття здобувачами освіти загально-наукових (філософських), мовних та універсальних дослідницьких компетентностей.

Дисципліни професійної підготовки (нормативні навчальні дисципліни) («Становлення і розбудова української освіти у контексті цивілізаційного підходу», «Трансформаційні процеси в сучасній зарубіжній освіті», «Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту», «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО», «Формування і розвиток змісту освіти. Сучасні технології в освіті», «Тенденції розвитку методик навчання природничих предметів») спрямовуються на формування у здобувачів освіти професійної ерудиції та компетентності щодо закономірностей і тенденцій розвитку середньої освіти у вітчизняному і зарубіжному досвіді, її сучасного стану та основних методологічних підходів і технологій сучасної організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, науково-методичного світогляду, предметних компетентностей.

Дисципліни за вибором аспіранта («Сучасні інформаційні технології в науці та освіті», «Компетентісно орієнтована методика навчання історії та громадянської освіти», «Аксіологічний потенціал шкільного курсу математики», «Сучасні засоби навчання географії та методика роботи з ними», «Актуальні питання методики навчання фізики й астрономії в закладах освіти різних рівнів», «Проектна діяльність учнів в освітньому процесі з хімії», «Інноваційні підходи до навчання біології в школі», «Моделі сучасної шкільної природничої освіти», «Прикладна спрямованість шкільної природничої освіти», «Реалізація технології STEM-освіти в закладах загальної середньої освіти», «Формування в учнів ціннісних орієнтацій та наукової картини світу», «Представлення результатів експериментальних педагогічних досліджень у виданнях, що входять до провідних наукометричних баз», «Організація освітнього процесу в Україні та країнах Європейського Союзу в умовах непрогнозованих глобальних впливів», «Формування Soft Skills суб'єктів освітнього процесу», «Забезпечення якості освіти», «Мотиваційний менеджмент і лідерство», «Сучасні наукові погляди на багатомовність як суспільне та індивідуальне явище», «Соціально-педагогічний підхід в організації освітнього середовища та соціалізації здобувачів освіти», «Розроблення та оцінювання навчальної літератури», «Теорія і практика розроблення та використання електронних засобів навчального призначення», «Педагогічна компаративістика», «Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія», «Моделювання освітнього простору в закладі освіти», «Управління процесами в освіті», «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти», «Актуальні питання методики навчання літератури в закладах загальної середньої освіти») орієнтовані на поглиблення предметних компетентностей, розуміння можливостей і ризиків соціалізації здобувача освіти, потенціалу модернізації освіти з використанням Soft Skills – м'яких навичок як універсальних соціально-комунікаційних компетенцій європейського рівня, які сприяють ефективному виконанню завдань та розвитку кар'єри, а також STEM-технології у формуванні природничо-наукової картини світу, світоглядних позицій і

життєвих цінностей з використанням трансдисциплінарного підходу до навчання, що базується на практичному і творчому застосуванні знань та вмінь для розв'язання складних (комплексних) проблем у професійній діяльності фахівця зі спеціальності середньої освіти.

Особлива увага приділяється Практичній підготовці та дисертаційним дослідженням здобувачів освіти, зокрема виробничій (педагогічній) практиці та науково-дослідній практиці. Робота над дисертаційним дослідженням організовується за визначеним алгоритмом, вибудованим на науково-методологічних засадах.

Розподіл освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик, етапів кваліфікаційної роботи) за семестрами наочно представлено у Структурно-логічній схемі реалізації освітнього складника освітньо-наукової програми (дисципліни загальної та професійної підготовки) (п. 2.2).

Перегляд програм відбувається за результатами їх моніторингу членами робочої групи та з урахуванням пропозицій і рекомендацій стейкхолдерів і здобувачів освіти щодо їхньої задоволеності науково-освітньою програмою, її компонентами, організацією та забезпеченням освітнього процесу, науково-педагогічним складом викладачів. Критерії перегляду формулюються як у результаті зворотного зв'язку з науково-педагогічними працівниками Інституту педагогіки НАПН України та з розробниками програми, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, так і внаслідок прогнозування розвитку освітньої галузі, ланки середньої освіти, безпекових умов функціонування освітнього середовища, організації різних форм освітнього процесу, завдань подолання/компенсації освітніх втрат і освітніх розривів, які виникли внаслідок пандемії covid-19 та військової агресії росії проти України. Відповідальність за організацію моніторингу покладається на гаранта.

Освітньо-наукова програма спеціальності 014 «Середня освіта» використовується під час ліцензування та акредитації, розроблення навчального плану, робочих програм навчальних дисциплін і практик, визначення змісту навчання здобувачів.

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ	
1.1. Загальна інформація	
Повна назва закладу	Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Рівень вищої освіти	Третій освітній (освітньо-науковий) рівень, перший науковий рівень The third educational (educational and scientific) level, the first scientific level
Ступінь, що присвоюється	Доктор філософії Doctor of Philosophy
Назва галузі знань	01 Освіта/Педагогіка 01 Education/Pedagogy
Назва спеціальності	014 Середня освіта 014 Secondary education
Форма навчання	Очна, заочна Full-time, part-time
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-наукова програма «014 Середня освіта» Educational and scientific program of “014 Secondary Education”
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії (одиничний) Обсяг освітньої складової програми – 40 кредитів ЄКТС Термін навчання – 4 роки
Акредитуюча організація	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 9 рівень
Передумови	Наявність освітнього ступеня «Магістр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»
Мова(и) викладання	Українська мова
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми	https://undip.org.ua/postgraduate/osvitnia-diialnist/osvitno-naukovi-prohramy-pidhotovky-doktoriv-filosofii/osvitno-naukova-prohrama-pidhotovky-doktoriv-filosofii-za-spetsialnistiu-014-serednia-osvita/
Основні поняття та їх визначення	У програмі використано основні поняття та їх визначення відповідно до: - Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р.; - Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 р.; - Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII - Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 11.10.2017 № 848-VIII; - Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX; - Концепції розвитку педагогічної освіти від 16.07.2018 № 776; - Концепції «Нова українська школа» (затверджено Рішенням

Колегії МОН України від 26.10.2016 р.);

- Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 903;

- Професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736;

- Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)», за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей) в системі підготовки педагогічних кадрів» від 12.05.2016 р. № 506.

Визначення:

автономія – право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом;

академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами;

академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом;

акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення;

асинхронний формат навчання – коли взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання здійснюється із затримкою в часі. При чому застосовуються інтерактивні освітні платформи, електронна пошта, форуми, соціальні мережі тощо;

атестація – встановлення відповідності результатів навчання (наукової роботи) здобувачів наукового ступеня вимогам освітньо-наукової програми шляхом комплексу послідовних експертних дій щодо оцінки наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача, встановлення рівня набуття

здобувачем теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей з метою державного визнання рівня наукової кваліфікації і присудження йому наукового ступеня;

безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможлиблюють заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможлиблюють вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин;

викладацька діяльність – діяльність, яка спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти (лекція, семінар, тренінг, курси, майстер-клас, вебінар тощо), та яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) або іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору;

відповідальність і автономія – демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна добросовісність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності, здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення;

галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей;

дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій та методик викладання, які передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів у закладі освіти;

електронний підручник (посібник) – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію;

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти;

загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої

освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку;

заклад загальної середньої освіти – юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, що провадиться на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти; заклад освіти, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти;

здобувачі освіти – вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти;

інклюзивна освіта – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахуванні багатоманітності людини;

інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікації, що виражає її основні компетентнісні характеристики щодо професійної діяльності та/або навчання;

комунікація – вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому; використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях;

кваліфікація – визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);

кваліфікаційна робота — це форма атестації, що може передбачатись на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньої програми, стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій. Кваліфікаційною роботою для аспірантів, здобувачів ступеня доктора філософії є дисертаційне дослідження, сукупність наукових статей, монографія;

компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність;

кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин;

моніторинг якості освіти – це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей;

освітні втрати – недосягнення очікуваного результату, відмінність між очікуваними результатами навчання й реальним станом внаслідок відсутності умов або доступу до навчання, вимушеної перерви у навчанні;

освітні розриви – різниця в рівні результатів навчання зумовлена сталими факторами (місцем проживання, можливістю доступу до освітніх послуг тощо);

педагогічна діяльність – інтелектуальна, творча діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості;

педагогічний працівник – особа, яка провадить навчальну, виховну, методичну, організаційну роботу та іншу педагогічну діяльність, передбачену трудовим договором у формальній та/або неформальній освіті; педагог - педагогічний працівник або самозайнята особа, яка провадить педагогічну діяльність;

повна загальна середня освіта – систематизована та передбачена відповідними державними стандартами сукупність результатів навчання і компетентностей, здобутих особою на рівнях початкової, базової середньої та профільної середньої освіти;

предметна спеціальність – спеціалізація спеціальності 014 «Середня освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», яка відповідає освітній галузі, одному або декільком навчальним предметам однієї або двох освітніх галузей загальної середньої освіти;

результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів;

рівень освіти – завершений етап освіти, що характеризується рівнем складності освітньої програми, сукупністю компетентностей, які визначені, як правило, стандартом освіти та відповідають певному рівню Національної рамки кваліфікацій;

соціалізація здобувачів освіти – це розвиток людини протягом усього її життя у взаємодії з навколишнім середовищем, яка передбачає засвоєння і відтворення соціальних норм і культурних цінностей, а також саморозвиток і самореалізацію особистості в тому суспільстві, до якого він належить;

фахові компетентності – компетентності, актуальні для конкретної предметної області, які є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю на певному рівні Національної рамки кваліфікацій;

цифровізація освіти – впровадження в освітній процес на всіх рівнях сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою розвитку у молоді навичок XXI століття (в тому числі – аналізу достовірності отримуваної інформації, застосування критичного мислення), максимального використання в навчальних цілях різноманітного мультимедійного контенту, інтенсифікація освітнього процесу за рахунок застосування інтерактивних методів навчання;

якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття

	<p>особами якісної повної загальної середньої освіти на кожному рівні та відповідає вимогам, встановленим законодавством; <i>якість повної загальної середньої освіти</i> – відповідність результатів навчання, здобутих учнем на відповідних рівнях повної загальної середньої освіти, державним стандартам.</p>
<p>Перелік предметних спеціальностей спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення</p>	<p>014.03 – Середня освіта (Історія) 014.04 – Середня освіта (Математика) 014.07 – Середня освіта (Географія) 014.08 – Середня освіта (Фізика) 014.15 – Середня освіта (Природничі науки)</p>

<p>1.2. Мета освітньо-наукової програми</p>	
<p>Створити сприятливі умови для якісної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у галузі 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) на основі опанування досягнень національної і європейської педагогічної думки та освітньої практики, а саме: забезпечити якісну психолого-педагогічну та практичну підготовку з предметної спеціальності, включно з методикою навчання, спрямовану на формування сукупності інтегрованих, загальних та професійних компетентностей, що уможливить продукування ідей, розв'язування комплексних проблем у галузі професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності, опанування методології наукової та педагогічної діяльності зі спеціальності.</p>	
<p>1.3. Характеристика освітньо-наукової програми</p>	
<p>1.3.1. Предметна область (галузь знань, спеціальність)</p>	<p>01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) Основні об'єкти вивчення: теорія навчання, теорія виховання, школознавство, методика виховання, методика навчання (за предметними спеціальностями), теорія і методика управління освітою, методологія педагогічних досліджень, нормативно-правова база організації і здійснення освітнього процесу в закладах освіти.</p>
<p>1.3.2. Цілі навчання</p>	<p>Метою навчання є сучасна освітньо-наукова підготовка докторів філософії у галузі освіти та педагогіки як інтелектуальних фахівців, з глибинним науковим, аналітичним, критичним, дослідницьким потенціалом, необхідними компетентностями задля розвитку системи освіти України, підвищення якості освіти у середній і вищій школі, їх успішної професійної самореалізації у наукових проєктах (науковій кар'єрі), професійній педагогічній діяльності. Ця програма призначена для розвитку академічних, професійних і творчих здібностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти та підготовки їх в різних сферах наукової й педагогічної діяльності, пов'язаних з освітою та педагогікою. Освітній процес, спроектований на врахування національних і</p>

	європейських традицій, спрямований на забезпечення якісної теоретичної і практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації за спеціальністю 014 «Середня освіта», формування в здобувачів сукупності інтегрованої, загальних та професійних компетентностей, що уможливить опанування методології наукового пошуку та педагогічної практики, продукування нових ідей, розв'язування комплексних проблем у галузі професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності.
1.3.3. Методи, методики і технології	Використовуються загальнонаукові методи дослідження; інтерактивні методи і методики навчання; проблемно-пошуковий, навчальні дискусії; статистичні методи досліджень; класичні й інноваційні освітні технології.
1.3.4. Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова програма орієнтує на актуальні предметні спеціальності в розрізі спеціальності 014 «Середня освіта», в межах яких можлива подальша наукова та викладацька кар'єра
1.3.5. Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Набуття необхідних дослідницьких навичок для наукової кар'єри та навичок викладання спеціальних дисциплін в галузі 014 «Середня освіта» <i>Ключові слова:</i> середня освіта, історія середньої освіти, освітнє середовище, освітні інновації, навчання, професійна компетентність, науковець, дисертаційне дослідження; методологія дослідження і педагогіки.
1.3.6. Особливості та відмінності	Освітньо-наукова програма передбачає підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта» з диференціацією за декількома предметними спеціальностями з огляду на унікальність Інституту педагогіки як провідної науково-дослідної установи НАПН України, що має відповідний кадровий та науково-організаційний потенціал. Зокрема, за кожною із заявлених предметних спеціальностей в установі: функціонують відділи, що досліджують проблеми науково-методичного супроводу навчання базових усіх предметів загальної середньої освіти; значна частина викладачів є докторами педагогічних наук за відповідними предметними спеціальностями; функціонують наукові школи з методики навчання відповідних предметів.
1.4. Можливості працевлаштування випускників освітньо-наукової програми та продовження освіти	
1.4.1. Професійні права	2310.2 Асистент. 2310.2 Викладач університетів та закладів вищої освіти. 2351.1 Молодший науковий співробітник (методи навчання). 2351.1 Науковий співробітник (методи навчання). 2351.1 Науковий співробітник-консультант (методи навчання). 2351.2 Викладач (методи навчання). 2359.1 Молодший науковий співробітник (в інших галузях навчання). 2359.1 Науковий співробітник (в інших галузях навчання).
1.4.2. Продовження освіти (академічні права)	Підвищення кваліфікації в провідних університетах та науково-дослідних центрах. Підготовка в докторантурі.

1.5. Викладання та оцінювання	
1.5.1. Викладання та навчання	Лекції, практичні й семінарські заняття, самостійна й індивідуальна робота, педагогічна практика, опрацювання публікацій у провідних виданнях зі спеціальності, консультації із викладачами, написання наукових доповідей, виконання проєктних завдань, самостійне дослідження, підготовка дисертаційної роботи.
1.5.2. Оцінювання	Форми контролю освітнього й наукового складників. Оцінювання освітнього складника включає поточний (доповіді, бесіди, захисти проєктів, тестові завдання, самоконтроль та взаємоконтроль тощо) та підсумковий (залік, диференційований залік, екзамен) види контролю. Оцінювання наукового складника передбачає звіт аспіранта про виконання індивідуального плану на засіданні випускного відділу; підготовку здобувачем освіти тексту дисертаційної праці; апробацію результатів досліджень на науково-практичних конференціях різного рівня, симпозіумах, наукових фахових вебінарах, семінарах, круглих столах; публікацію результатів досліджень у наукових виданнях; попередню експертизу дисертації, отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації; захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) в разовій спеціалізованій вченій раді.
1.6. Програмні компетентності	
1.6.1. Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
1.6.2. Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність самостійно здобувати нові знання в галузі освіти, теорії та методики навчання.</p> <p>ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 3. Здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-дослідної діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності.</p> <p>ЗК 5. Здатність мотивувати учасників освітнього процесу до роботи в команді.</p> <p>ЗК 6. Здатність організовувати продуктивну усну та письмову комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, зокрема у міжнародному середовищі.</p> <p>ЗК 7. Здатність використовувати інноваційні інформаційні технології та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.</p> <p>ЗК 8. Здатність розв'язувати дослідницькі проблеми із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>ЗК 9. Здатність цінувати та пропагувати українську культуру та освіту, поважати мультикультурність.</p>

1.6.3. Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність використовувати когнітивні та практичні уміння, навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для моделювання та організації освітнього процесу з навчальних дисциплін, предметів та інтегрованих курсів у закладах освіти.

ФК 2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень.

ФК 3. Здатність застосовувати практико-орієнтовані методики навчання у професійно-педагогічній діяльності з предметної спеціальності.

ФК 4. Здатність здійснювати та організовувати проектну діяльність в конкретній предметній освітній галузі.

ФК 5. Здатність до організації партнерської (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії в науково-дослідній діяльності та освітньому процесі.

ФК 6. Здатність здійснювати моніторинг та оцінювання результатів власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній освітній галузі, визначати напрями подальших досліджень та індивідуальні професійно-педагогічні потреби.

ФК 7. Здатність використовувати спеціалізовані уміння та навички розв'язання проблем для виконання кваліфікаційної праці (дисертації) та презентації результатів власних наукових досліджень.

ФК 8. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище.

1.7. Програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності	Знання	Уміння та навички
ПРН			
ПРН 1	Здатність самостійно здобувати нові знання в галузі освіти, теорії та методики навчання.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про різні типи джерел інформації та способи роботи з ними; - знання про сучасні технології пошуку, аналізу та інтерпретації професійно значущої інформації; - знання про методи та інструменти оброблення та аналізу інформації. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння працювати з джерелами різних типів; - уміння здійснювати пошук, оброблення та аналіз професійно значущої інформації; - уміння застосовувати методи та інструменти для оброблення та аналізу професійно значущої інформації.
ПРН 2	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	<ul style="list-style-type: none"> - знання про сучасні світові та вітчизняні освітньо-наукові тренди та освітні практики; - освітньо-предметні знання (за предметними спеціальностями) відповідно до сучасного стану розвитку відповідної галузі та методики її реалізації; - знання про креативне мислення, інноваційну науково-дослідну діяльність в галузі освіти та методи її активізації; 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння постійно оновлювати знання в галузі освіти та наук про освіту; - уміння визначати актуальні проблеми освітньо-предметної галузі, методики навчання як педагогічної науки та пропонувати механізми їх вирішення; - уміння застосовувати методики генерування ідей та управлінських рішень; - уміння приймати ефективні рішення під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності
ПРН 3	Здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-дослідної діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про особливості здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти; - знання про стратегії застосування аналітичного та критичного мислення; 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати аналітичну діяльність у процесі науково-дослідної роботи та критично оцінювати її результативність; - уміння опрацьовувати та оцінювати джерела, застосовуючи стратегії аналітичного й критичного мислення; - уміння здійснювати аналітичну діяльність під час організації та реалізації освітнього процесу та критично оцінювати його результативність.

ПРН 4	Здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про сучасні світові та вітчизняні інноваційні освітньо-педагогічні практики, механізми їх застосування в умовах конкретного закладу освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння виявляти кращі сучасні освітньо-педагогічні практики; - уміння адаптувати інноваційні освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні; - уміння застосовувати інноваційні освітні практики в умовах конкретного закладу освіти.
ПРН 5	Здатність мотивувати учасників освітнього процесу до роботи в команді.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про сутність мотивації, мотивацію учіння, теорії мотивації; - знання про цілі навчання та способи їх досягнення; - знання про методи організації командної роботи. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати діагностування ієрархії мотивів суб'єктів навчання; - уміння визначати стратегічні та тактичні цілі навчання; - уміння визначати ефективні способи досягнення цілей навчання; - уміння організовувати учасників освітнього процесу задля досягнення спільної освітньої мети.
ПРН 6	Здатність організовувати продуктивну усну та письмову комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, зокрема у міжнародному середовищі.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, міжособистісну та педагогічну взаємодію. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння організовувати процес комунікації в освітньому процесі, науковій та управлінській діяльності на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; - уміння здійснювати педагогічну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу, наукової діяльності та управління.
ПРН 7	Здатність використовувати інформаційні технології та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про сучасні інформаційні технології, типи та особливості створення засобів їх реалізації; - знання про психолого-педагогічні, ергономічні, санітарно-гігієнічні вимоги до електронних освітніх ресурсів та організації роботи з ними здобувачів освіти.; - знання про форми, методи, способи застосування в освітньому процесі та науковій діяльності інформаційних технологій, електронних засобів навчального призначення й цифрових електронних ресурсів. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння застосовувати в науковому та освітньому процесі електронні засоби навчального призначення, цифрові освітні ресурси, віртуальні освітні середовища; - уміння створювати дидактичне комп'ютерне забезпечення освітнього процесу за предметними спеціальностями з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.

<p>ПРН 8</p>	<p>Здатність розв'язувати дослідницькі проблеми із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знання основ етики організації і здійснення науково-дослідної діяльності та освітнього процесу; - знання принципів професійної етики та академічної доброчесності; - знання вимог законодавства щодо дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності в науковій та педагогічній діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння дотримуватися етичних норм та принципу академічної доброчесності в процесі науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння організовувати і здійснювати наукову діяльність та освітній процес з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; - уміння стимулювати здобувачів освіти щодо дотримання норм професійної етики та академічної доброчесності.
<p>ПРН 9</p>	<p>Здатність цінувати і пропагувати українську культуру та освіту, поважити мультикультурність.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знання про традиції української національної культури та освіти; - знання про мультикультурність сучасного суспільства, толерантність та попередження виникнення конфліктних ситуацій 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння виявляти повагу, цінувати та пропагувати кращі традиції української національної культури й освіти; - уміння бути толерантним у сучасному мультикультурному суспільстві.
<p>ПРН 10</p>	<p>Здатність використовувати когнітивні і практичні уміння, навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для моделювання й організації освітнього процесу з навчальних дисциплін, предметів та інтегрованих курсів у закладах освіти.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знання історико-педагогічних особливостей та тенденцій розвитку методики навчання відповідно до предметних спеціальностей; - знання принципів побудови та механізмів реалізації освітніх стандартів, освітніх та модельних навчальних програм; - знання про ключові компетентності, що формуються у здобувачів освіти за результатами навчання; про наскрізні гнучкі уміння (soft skills); - знання вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - знання традиційних та інноваційних методик і технологій моделювання змісту навчання, створення й оцінювання якості сучасного підручника; - знання про застосування принципів 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння визначати актуальні проблеми методичної науки та освітньої практики (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння моделювати зміст навчальної дисципліни, предмета, інтегрованого курсу та реалізовувати його в навчальній, модельній навчальній програмі та підручнику; - уміти визначати вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння створювати авторські методики на основі використання набутих когнітивних та практичних умінь, навичок, майстерності та інноваційності; - уміння здійснювати контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; - уміння розробляти та реалізовувати моделі управління освітнім процесом; - уміння розвивати наскрізні гнучкі уміння (soft skills).

		<p>диференціації та інтеграції в навчанні, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання сучасних технологій та інструментів контролю й оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; - знання методологічних основ управлінської діяльності та освітнього менеджменту. 	
ПРН 11	Здатність усно і письмово презентувати й обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про норми і стилі української літературної мови, використання усного та писемного мовлення - знання про прийоми та методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлення ними думок, почуттів і ставлень в освітньому процесі та процесі науково-дослідної діяльності; - знання про стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу; - знання іноземної мови на рівні B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати усну та письмову комунікацію державною мовою (іноземною/іноземними мовами); - уміння застосовувати прийоми та методи збагачення мовлення здобувачів освіти; - уміння висловлювати думки, почуття і ставлення в освітньому процесі та процесі науково-дослідної діяльності (державною та іноземною/іноземними мовами); - уміння формулювати усно та письмово науково обґрунтовані думки (державною та іноземною/іноземними мовами); - уміння формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.
ПРН 12	Здатність застосовувати практико-орієнтовані методики навчання у професійно-педагогічній діяльності з предметної спеціальності.	- знання особливостей проектування та використання практико-орієнтованих методик навчання з предметних спеціальностей.	- здатність добирати, розробляти та використовувати практико-орієнтовані методики з предметних спеціальностей.
ПРН 13	Здатність здійснювати та організовувати проєктну діяльність в конкретній предметній освітній галузі.	<ul style="list-style-type: none"> - знання про основні етапи та особливості реалізації проєктної діяльності в конкретній предметній галузі; - знання про взаємодію суб'єктів освітнього процесу під час проєктної діяльності; - знання про освітній та розвивальний потенціал навчальних проєктів (за 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати взаємодію в проєктній діяльності (для конкретної предметної освітньої галузі); - уміння організовувати взаємодію суб'єктів освітнього процесу під час проєктної діяльності; - здійснювати ефективне управління проєктною діяльністю.

		<p>предметною спеціальністю);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання про розподіл ролей учасників проектної групи; - знання особливостей управління проектною діяльністю. 	
ПРН 14	Здатність організації партнерської (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії в науково-дослідній діяльності та освітньому процесі.	<ul style="list-style-type: none"> - знання принципів партнерської взаємодії в науковій діяльності та освітньому процесі; - знання особливостей та етапів формування суб'єкт-суб'єктних відносин; - знання основних форм конструктивної взаємодії між дослідниками, учасниками освітнього процесу. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння застосовувати механізми реалізації партнерської взаємодії між дослідниками, учасниками освітнього процесу, представниками громадських організацій; - уміння координувати та стимулювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію.
ПРН 15	Здатність здійснювати моніторинг та оцінювання результатів власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній освітній галузі, визначати напрями подальших досліджень та індивідуальні професійно-педагогічні потреби.	<ul style="list-style-type: none"> - знання критеріїв оцінювання результатів науково-дослідної і освітньої діяльності наукової установи, закладу освіти, науковця та педагогічного працівника; - знання форм та інструментарію моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та практичної педагогічної діяльності; - знання форм і технологій безперервного професійного розвитку; - знання сучасних вітчизняних та зарубіжних тенденцій формування професійної траєкторії науковця та педагога. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння встановлювати результати власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній предметній освітній галузі; - уміння здійснювати самоаналіз результатів науково-дослідної та професійної діяльності; - уміння застосовувати різні форми та інструментарій моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння визначати індивідуальні професійні потреби; - уміння розробляти критерії оцінювання науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння коригувати власну професійну траєкторію за результатами оцінювання якості науково-дослідної та педагогічної діяльності.
ПРН 16	Здатність використовувати спеціалізовані уміння та навички розв'язання проблем для виконання кваліфікаційної праці (дисертації) та презентації результатів власних наукових досліджень.	<ul style="list-style-type: none"> - знання психолого-педагогічних засад здійснення науково-дослідної діяльності; - знання про методики та технології аналізу предметної галузі з метою визначення проблем та розроблення механізмів їх розв'язання; - знання вимог до публікацій на здобуття 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння визначати наукові проблеми в обраній освітньо предметній галузі; - уміння планувати етапи наукового дослідження; - уміння добирати оптимальний методологічний інструментарій, застосовувати методи педагогічного і міждисциплінарного

		<p>наукового ступеня;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання вимог до кваліфікаційної праці (дисертації), її структури, технології виконання та презентації отриманих наукових результатів; 	<p>дослідження;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміння оформлювати результати дослідження в наукові публікації та супроводжувати їх подання до фахових видань, зокрема, таких, що входять до провідних міжнародних наукометричних баз; - уміння оформлювати кваліфікаційну працю (дисертацію) згідно з вимогами; - уміння презентувати ключові результати наукового дослідження.
ПРН 17	Здатність організувати безпечне освітнє середовище.	<ul style="list-style-type: none"> - знання ознак безпечного освітнього середовища; - знання особливостей формування та функціонування безпечного освітнього середовища з конкретних предметно освітніх галузей. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння організувати безпечне освітнє середовище; - уміння дотримуватися принципів безпечного освітнього середовища та правил підтримання фізичного й психологічного здоров'я здобувачів освіти під час розроблення та реалізації методичних систем з урахуванням особливостей предметно освітніх галузей.

1.8. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
1.8.1. Специфічні характеристики кадрового забезпечення	<p>Кадрове забезпечення відповідає вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30 грудня 2015 р. № 1187 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 365 від 24.03.2021).</p> <p>100% професорсько-викладацького складу, задіяного до викладання навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки, мають науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою спеціальністю. Зокрема, 14 докторів педагогічних наук, професорів (з них 3 дійсних члени та 3 член-кореспонденти НАПН України, 9 Заслужених діячів науки і техніки України).</p>
1.8.2. Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	<p>Для реалізації освітньо-наукової програми наявні всі необхідні організаційні, матеріально-технічні, інформаційні ресурси, що відповідають чинним нормам і забезпечують реалізацію освітнього та наукового складників програми: наявність мультимедійних аудиторій для організації лекційних і практичних занять; наявність комп'ютерної техніки з доступом до інтернету (вайфай); наявність освітньої та соціальної інфраструктури – академічне містечко, до складу якого входить установа, бібліотека, гуртожиток.</p>
1.8.3. Специфічні характеристики інформаційно-методичного забезпечення	<p>Викладачами навчальних дисциплін є визнані вчені в галузі наук про освіту, автори освітніх стандартів, навчальних програм та підручників, які використовуються в освітньому процесі також інноваційні авторські розробки. Для здобувачів розроблено навчально-методичне забезпечення, що включає методичні рекомендації та матеріали до лекційних, практичних і семінарських занять, мультимедійні презентації тощо.</p> <p>Інформаційна підтримка забезпечується офіційним сайтом Інституту педагогіки НАПН України: https://undip.org.ua/, офіційними сайтами та веб-сторінками наукових відділів.</p> <p>Ефективна самостійна пошукова робота здобувачів забезпечується електронною бібліотекою Інституту педагогіки, інтегрованої в офіційний сайт (https://undip.org.ua/library/), а також Електронною бібліотекою НАПН України: https://lib.iitta.gov.ua/.</p> <p>Для організації освітнього процесу використовується сучасна комп'ютерна і мультимедійна техніка та прикладне програмне забезпечення, зокрема, й ліцензійне: OpenOffice, 7- Zip, Internet Explorer, FreePascal, MozillaFirefox, FoxitReader.</p>
1.9. Академічна мобільність	
(регламентується Постановою КМУ № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12 серпня 2015 року)	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Інститутом педагогіки НАПН України та науковими установами НАПН України й закладами освіти різних рівнів.
Міжнародна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Інститутом педагогіки НАПН України та зарубіжними навчальними закладами.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачено.

2. Перелік компонентів освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

2.1. Розподіл змісту освітнього складника освітньо-наукової програми за групами компонентів та циклами підготовки

№ з/п	Цикл підготовки	Обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти (кредитів /%)		
		Нормативні компоненти освітньо-професійної програми	Вибіркові компоненти освітньо-професійної програми	Всього за весь термін навчання
1.	Цикл загальної підготовки	12 / 30	–	12 / 30
2.	Цикл професійної підготовки	9 / 22,5	10 / 25	19 / 47,5
3.	Практична підготовка	9 / 22,5	-	9 / 22,5
Усього за весь термін навчання		30 / 75	10 / 25	40 / 100

**2.2. Структурно-логічна схема реалізації освітнього складника
освітньо-наукової програми (дисципліни загальної та професійної підготовки)**

1 РІК НАВЧАННЯ		2 РІК НАВЧАННЯ		3 РІК НАВЧАННЯ		4 РІК НАВЧАННЯ	
1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр	7 семестр	8 семестр
ДИСЦИПЛІНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ							
	Філософія освіти і методологія освітніх досліджень						
	Іноземна мова та академічне письмо						
	Технологія підготовки дисертаційної праці	Інноваційний контекст викладання та навчання в сучасних закладах освіти	Українська наукова мова	Організаційна та проєктно-дослідницька діяльність в освіті			
ДИСЦИПЛІНИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ							
<i>Нормативні дисципліни</i>							
	Трансформаційні процеси в сучасній зарубіжній освіті	Становлення і розбудова української освіти у контексті цивілізаційного підходу		Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО			
		Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту		Формування і розвиток змісту освіти. Сучасні технології в освіті			
		Тенденції розвитку методик навчання природничих предметів					

1 РІК НАВЧАННЯ		2 РІК НАВЧАННЯ		3 РІК НАВЧАННЯ		4 РІК НАВЧАННЯ	
1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр	7 семестр	8 семестр
Дисципліни за вибором аспіранта (обрати одну дисципліну в кожній комірці)							
		<p>Моделювання освітнього простору в закладі освіти</p> <p>Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія</p>	<p>Аксіологічний потенціал шкільного курсу математики</p> <p>Розроблення та оцінювання навчальної літератури</p>	<p>Управління процесами в освіті</p> <p>Мотиваційний менеджмент і лідерство</p> <p>Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти</p>	<p>Сучасні інформаційні технології в науці та освіті</p> <p>Прикладна спрямованість шкільної природничої освіти</p> <p>Актуальні питання методики навчання літератури в закладах загальної середньої освіти</p>		
		<p>Актуальні питання методики навчання фізики й астрономії в закладах освіти різних рівнів</p> <p>Моделі сучасної шкільної природничої освіти</p> <p>Педагогічна компаративістика</p>	<p>Сучасні засоби навчання географії та методика роботи з ними</p> <p>Організація освітнього процесу в Україні та країнах Європейського Союзу в умовах непрогнозованих глобальних впливів</p> <p>Теорія і практика розроблення та використання електронних засобів навчального призначення</p>	<p>Компетентнісно орієнтована методика навчання історії та громадянської освіти</p> <p>Сучасні наукові погляди на багатомовність як суспільне та індивідуальне явище</p> <p>Інноваційні підходи до навчання біології в школі</p>	<p>Представлення результатів експериментальних педагогічних досліджень у виданнях, що входять до провідних наукометричних баз</p> <p>Соціально-педагогічний підхід в організації освітнього середовища та соціалізації здобувачів освіти</p>		
			<p>Формування в учнів ціннісних орієнтацій та наукової картини світу</p> <p>Забезпечення якості освіти</p> <p>Проектна діяльність учнів в освітньому процесі з хімії</p>		<p>Реалізація технології STEM-освіти в закладах загальної середньої освіти</p> <p>Формування Soft Skills суб'єктів освітнього процесу</p>		

1 РІК НАВЧАННЯ		2 РІК НАВЧАННЯ		3 РІК НАВЧАННЯ		4 РІК НАВЧАННЯ	
1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр	7 семестр	8 семестр
ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА							
					Виробнича (педагогічна) практика	Науково- дослідницька практика	
РОБОТА НАД ДИСЕРТАЦІЙНИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ							
Визначення проблеми та затвердження теми дослідження. Добір та аналіз джерел. Констатувальний експеримент	Розроблення теоретичних засад дослідження. Опрацювання результатів експерименту. Підготовка публікації			Розроблення авторських методичних підходів та їх експериментальна перевірка. Формулювання наукової новизни. Наукові публікації Виступи на конференціях		Завершення та оформлення рукопису дисертаційно- го дослідження	Захист дисертації

2.3. Перелік компонентів освітньо-наукової програми

Код н/д	Семестр	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	К-сть кредитів	Форма підсумкового контролю
1. Цикл загальної підготовки				
ЗП1	2,3	Філософія освіти і методологія освітніх досліджень	3	екзамен
ЗП2	4	Українська наукова мова	2	залік
ЗП3	2,3,4	Іноземна мова та академічне письмо	3	екзамен
ЗП4	5,6	Організаційна та проектно-дослідницька діяльність в освіті	2	залік
ЗП5	2	Технологія підготовки дисертаційної праці	1	залік
ЗП6	3	Інноваційний контекст викладання та навчання в сучасних закладах освіти	1	залік
Загальний обсяг			12	
2. Цикл професійної підготовки				
2.1. Нормативні навчальні дисципліни				
НД1	3	Становлення і розбудова української освіти у контексті цивілізаційного підходу	1	залік
НД2	2	Трансформаційні процеси в сучасній зарубіжній освіті	1	залік
НД3	3	Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту	1	залік
НД4	5,6	Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО	2	екзамен
НД5	5,6	Формування і розвиток змісту освіти. Сучасні технології в освіті	2	екзамен
НД6	3,4	Тенденції розвитку методик навчання природничих предметів	2	екзамен
Загальний обсяг			9	
2.2. Навчальні дисципліни за вибором аспіранта				
ВД1	6	Сучасні інформаційні технології в науці та освіті	1	залік
ВД2	6	Реалізація технології STEM-освіти в закладах загальної середньої освіти	1	залік
ВД3	4	Формування в учнів ціннісних орієнтацій та наукової картини світу	1	залік
ВД4	6	Представлення результатів експериментальних педагогічних досліджень у виданнях, що входять до провідних наукометричних баз	1	залік
ВД5	5	Компетентнісно орієнтована методика навчання історії та громадянської освіти	1	залік
ВД6	4	Аксіологічний потенціал шкільного курсу математики	1	залік
ВД7	4	Сучасні засоби навчання географії та методика роботи з ними	1	залік
ВД8	3	Актуальні питання методики навчання фізики й астрономії в закладах освіти різних рівнів	1	залік
ВД9	4	Проектна діяльність учнів в освітньому процесі з хімії	1	залік
ВД10	5	Інноваційні підходи до навчання біології в школі	1	залік
ВД11	3	Моделі сучасної шкільної природничої освіти	1	залік
ВД12	6	Прикладна спрямованість шкільної природничої	1	залік

		освіти		
ВД13	4	Організація освітнього процесу в Україні та країнах Європейського Союзу в умовах непрогнозованих глобальних впливів	1	залік
ВД14	6	Формування Soft Skills суб'єктів освітнього процесу	1	залік
ВД15	4	Забезпечення якості освіти	1	залік
ВД16	5	Мотиваційний менеджмент і лідерство	1	залік
ВД17	5	Сучасні наукові погляди на багатомовність як суспільне та індивідуальне явище	1	залік
ВД18	6	Соціально-педагогічний підхід в організації освітнього середовища та соціалізації здобувачів освіти	1	залік
ВД19	4	Розроблення та оцінювання навчальної літератури	1	залік
ВД20	4	Теорія і практика розроблення та використання електронних засобів навчального призначення	1	залік
ВД21	3	Педагогічна компаративістика	1	залік
ВД22	3	Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія	1	залік
ВД23	3	Моделювання освітнього простору в закладі освіти	1	залік
ВД24	5	Управління процесами в освіті	1	залік
ВД25	5	Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти	1	залік
ВД26	6	Актуальні питання методики навчання літератури в закладах загальної середньої освіти	1	залік
Загальний обсяг			10	
3. Практична підготовка				
6		Виробнича (педагогічна) практика	4	залік
7		Науково-дослідницька практика	5	залік
Загальний обсяг			9	
Загальний обсяг обов'язкових та вибіркового компонентів			40	

3. Форма державної атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-науковою програмою

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або спеціалізованою вченою радою, утвореною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану (п. 30 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, затверджений Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 в редакції Постанови КМУ № 283 від 03.04.2019).

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії захищають дисертації у спеціалізованій вченій раді, яка функціонує в науковій установі, де здійснювалася підготовка аспіранта зі спеціальності 014 «Середня освіта»,

яка утворюється МОН України з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, з метою присудження їм цього ступеня в результаті успішного виконання відповідної освітньо-наукової програми та за результатами публічного захисту наукових досягнень. (Постанова КМУ від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022).

Державній атестації передуює проміжна та підсумкова атестація аспіранта за результатами виконання індивідуального плану у формі щорічного звіту на засіданнях випускового відділу.

6. Науковий складник освітньо-наукової програми

Науковий складник освітньо-наукової програми передбачає проведення аспірантом власного наукового дослідження за обраною предметною спеціальністю під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

На всіх етапах виконання освітньо-наукової програми здобувач ступеня доктора філософії розвиває вміння і навички самостійного наукового пошуку, формування та аналізу джерел, формулювання проблеми, вибору методологічного інструментарію дослідження, планування та реалізації педагогічного експерименту й оброблення та інтерпретації його результатів.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним завершеним дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять вагомий та оригінальний внесок у формування нового знання відповідної предметної спеціальності (спеціальностей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Науковий складник освітньо-наукової програми оформлюється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

Невід'ємною частиною наукової складової освітньо-наукової програми доктора філософії є: підготовка та публікація наукових статей як проміжних результатів наукового дослідження та їх апробації, зокрема, у фахових виданнях та виданнях, що входять до провідних наукометричних баз; виступи на наукових конференціях, симпозіумах, наукових семінарах.

7. Вимоги до внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення науковою установою якості вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня складається з процедур і заходів, передбачених Законами України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Положеннями: «Положення про систему забезпечення якості освіти в Інституті педагогіки НАПН України», Положенням «Про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії та доктора наук в Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України» (протокол вченої ради Інституту педагогіки № 7 від 18 червня 2021 р.), Положеннями «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогіки НАПН України» та «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогіки НАПН України» (протокол вченої ради Інституту педагогіки № 8 від 5 липня 2021 р.), Положенням «Про організацію освітнього процесу» (протокол вченої ради Інституту педагогіки від 29 вересня 2016 р.) тощо та передбачає:

- 1) унормування принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня;
- 2) періодичного оновлення освітньо-наукових програм із залученням стейкхолдерів;
- 3) підвищення кваліфікації кадрового складу викладачів навчальних дисциплін;
- 4) удосконалення матеріально-технічного та інформаційно-методичного забезпечення реалізації освітнього та наукового складників;
- 5) підвищення ефективності управління освітнім процесом, удосконалення форм проміжної та підсумкової атестації здобувачів;
- 6) практичні заходи щодо забезпечення дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності;
- 7) публічність процедур, що забезпечують реалізацію освітньо-наукових програм.

8. Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-наукова програма

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1854>
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № -VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>.
4. Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах: постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 № 978(востанне оновлено постановою КМУ від 31.10.2018 № 901). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2001-%D0%BF>
5. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2019 р. за № 880/33851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>
6. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF>
7. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджений Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 р. (зі змінами, Постанова КМУ № 283 від 03.04.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
8. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК003:2010 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
9. Національна рамка кваліфікацій (Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11.2011 у редакції від 25.06.2020 № 519). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
10. Постанова КМУ від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії» Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/44-2022-%D0%BF>

11. Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка: постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193-2015-%D0%BF>

12. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/266-2015-%D0%BF>

13. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>

14. Вимоги до оформлення дисертації (редакція від 12 липня 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

15. Наказ МОН України від 30.04.2020 р. № 584 «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти». URL: http://edumns.org.ua/img/news/8982/Metodichni_rekomendaciji_2020_z_Nakazom.pdf

16. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с. URL: <https://dnmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/metodychni-rekomendaciyi-dlya-rozroblennya-profiliv-stupenevyh-program-vklyuchayuchy-programni-kompetentnosti-ta-programni-rezultaty-navchannya.pdf>.

17. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) (Лист МОН України від 15 серпня 2018 року № 1/11-8681). URL: https://drive.google.com/file/d/1Mh3V9aACddRxf9EoxWjnmwnympG3j_To/view

18. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ: Ленвіт, 2006. 35 с. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.